

Forord

Kroppe i forskellighed

Af Karen Vedel, Jeuno JE Kim, Storm Møller Madsen, Nina Cramer

I løbet af de seneste 10-15 år er scenekunsten i Danmark blevet platform for en kritisk undersøgelse af normative forestillinger om køn, seksualitet, fysisk funktionalitet og racialisering. Samtidig er behovet for en kritisk undersøgende tilgang til såvel værker som kunstneriske strategier samt de begreber, hvormed vi diskuterer dem, blevet stadig mere påtrængende og relevant. Hensigten med *Bodies of Difference / Kroppe i forskellighed* er at bidrage til en indkredsning af nogle af de etiske og politiske såvel som metode-relaterede spørgsmål, det kan være relevant at stille til æstetiske praksisformer og teoridannelser med det til fælles, at de med kroppen som omdrejningspunkt beskæftiger sig med performative identitetskonstruktioner. Hvordan er det fx muligt at forstyrre den indlejrede kropsnormativitet, så scenekunsten i højere grad end binære køns kategorier åbner op mod en mere omfattende forskellighed? Hvordan benyttes performative greb til at udfordre scenekunsten som et overvejende hvidt rum? Og er det overhovedet givet, at en øget repræsentation af marginaliserede kroppe og stemmer i scenekunsten (om disse selv er på scenen eller ej) peger i retning af et mere inklusivt politisk rum? Temaets betydning for læserne af *Peripeti – tidsskrift for dramaturgiske studier* burde være indlysende, al den stund identitetskonstruktioner på scenen udgør et centralt aspekt i fagfeltet. Temaet indskriver sig imidlertid også i et langt større, tværdisciplinært felt spændende fra køns-, queer- og performancestudier over cripteori til de- og postkoloniale studier, som har tilført nye og vigtige perspektiver til kunst- og kulturfagene over en kam. Queer- og cripteoriens insisteren på kritik af normative og statiske identitetskategorier har åbnet det samlede felt mod performative strategier for forhandling af såvel kønsidentiteter som subjektpositioner i relation til kroppe, der konstitueres i en forskelsrelation til normaliserede kroppe og de privilegier, der knytter sig hertil. Den fremvoksende debat om transnational adoption og den skærpede kritik af forestillingen om ”dansk nationalidentitet” som upåvirket af kolonihistorien har desuden rejst racialiseringsperspektivet som – i tillæg til forskelsrelationer, hvad angår magt og den ulige fordeling af privilegier – stiller skarpt på de udtalte såvel som u-udtalte tilskrivninger af andethed. Under redaktionens arbejde med temanummeret blev disse emner udforsket og udfordret under stor pressebevågenhed i forbindelse med skulpturen *I am Queen Mary* og forestillingen *Black Madonna*.

Endelig ser vi temaets aktualitet begrundet i behovet for en skærpet opmærksomhed på den stigende brug og misbrug af performative strategier i det politiske liv, ikke mindst på højrefløjen, hvor de ofte indgår i et farligt samspil med en dem og os-tænkning, der marginaliserer og stigmatiserer minoriteter, der defineres som sådanne på grundlag af kropslige identitetsmarkører. Det politiske og sociale klima, vi lever i netop nu, aktualiserer med andre ord vigtigheden af at udforske dette særlige scenekunstneriske spor, som for længst har bevist sit værd som platform for undersøgelse af nogle af de intersektionelle vilkår, som mærker og kontrollerer vores kroppe i forskellighed. I tillæg til at åbne det scenekunstneriske fagfelt op i forhold til aktuelle såvel som historiske tendenser og kunstneriske strategier er hensigten med temanummeret således at kaste lys på nogle af de undersøgende tiltag og aktører, som har været aktive i en modstand mod og kritik af det dominerende paradigme.

Det tematiske fokus på korporealiteten – her i betydningen den materielle krop og dens historiske funktion som bærer af identitetsmarkører – anskueliggør en historisk forskydning af kroppen fra et medicinsk til et æstetisk og politisk rum (se fx Tang Kristensen, Vadim). Her indgår

konstruktionen af 'andethed' i et epistemologisk og tværæstetisk spændingsfelt (se fx Gullach), hvor scenekunsten indtager en privilegeret position. Ikke alene forudsætter den, at de optrædende – og ofte også tilskuerne – korporligt kommer i spil (se fx Flyvbjerg), scenen udgør også et særligt potentiale som heterotopisk, demokratisk rum (se fx Vitting-Seerup), hvor det konstituerende blik på kroppen udfordres, subjektpositioner sættes til forhandling, og der stilles spørgsmålstejn ved den indlejrede kropsnormativitet. Gennem en række af de senere års iscenesættelser, som vil blive taget op i det følgende, ser vi en virkeliggørelse af centrale forhandlinger af kroppens tilhørsforhold. Kroppen ophører med at være entydig og forhandles/forstyrres gennem kunstneriske medieringer og nye digitale teknologier (se fx Hasse Jørgensen og Cramer). Fokus peger således i retning af en korporealitet, der er i kontinuerlig tilblivelse gennem performative handlinger (se fx Møller Madsen).

Temanummeret søger at tale ind i – og højne – de senere års debat om identitetspolitikens rolle i forhold til scenekunsten i Danmark. Gennem de valgte artikler ønsker redaktionen at give vores bud på scenekunstens perspektivudviklende rolle, ikke mindst dens kritiske og teoretiske relevans i samspillet med identitetspolitik (forstået som diskursiv partikulering af kropslige positioner/erfaringer) (se fx Myong og Danbolt). Dermed har det også været et centralt ønske både at favne et historisk (Tang Kristensen, Vadim), et aktuelt dansk (Wandahl, Schultz, Rex) og et internationalt perspektiv (Adebayo, Qureshi, Løvholm). I forhold til den teoretiske begrebsudvikling i en dansk kontekst bidrager udgaven desuden med en række begrebsoversættelser og neologismer såsom *kompulsiv kropskapabilitet*, *korporealitet*, *epistemologisk ignorance*, *racialiseret kredibilitetsøkonomi* og *erfaringsappropriation*.

Som allerede antydnet, anser vi teoriudviklingen som tæt sammenflettet med praksisser i det kunstneriske felt og den kritiske refleksion af samme. Denne forbundethed afspejler sig i temanummerets indhold, som i tillæg til artikler, essays og anmeldelser rummer kunstneriske bidrag i form af redigerede uddrag af eksisterende værker (Langvad, Larsson) og et enkelt billed- og tekstbidrag (Qureshi), som er skabt med henblik på udgivelse i Peripeti. De kunstneriske bidrag blev inviteret og redigeret ud fra et ønske om, at de skulle kunne stå alene som kunstværker, hvor kunstnerens krop fik tilstedeværelse i sin egen form. Med afsæt i en tænkning om tekster som kroppe rejser sammenstillingen med akademiske tekster spørgsmål om, hvordan de kunstneriske bidrag kan finde plads som tekstkroppe, der er anderledes end det konventionelle format i et akademisk tidsskrift med et givent publikum og et givent læserblik. Spørgsmålet afføder desuden overvejelser om de måder, hvorpå forskellige tekster performer, som igen afspejler de forskellige kunstneres tilgange til deres respektive medier, og hvordan hver af disse kunstneres bidrag kaster lys på spørgsmålet om performativitet og den performende tekstkrop. Fælles for de bidragende kunstnere er en de-placering, enten selvvalgt eller forårsaget på anden vis, hvorved det geopolitiske forhold af at være en given krop fra et givent sted er blevet forflyttet på en sådan vis, at der ikke længere nødvendigvis er overensstemmelse mellem, hvor de er fra, og hvor de bosat.

I erkendelse af indholdets kompleksitet og de deraf afledte vanskeligheder med at etablere tydelige del-sektioner, har vi valgt at samle artikler, essays, kunstneriske bidrag og anmeldelser i en rækkefølge, der tilstræber et 'flow' i læseoplevelsen. Bevægelsen går fra en bredere kontekstuel rammesætning af temaet via bidrag, som enten selv har et undersøgende fokus eller diskuterer værker med et undersøgende fokus, til tekstkroppe, der reflekterer specifikke værkstrategier. Resultatet, håber vi, er en sekvens af tematiske forskydninger, hvori de forskellige stemmer (fra artikelforfattere og essayister til kunstnere og anmeldere) taler sammen. Som yderligere hjælp til navigering i temanummeret opfordrer vi læseren til at orientere sig i de abstracts, der er placeret sidst i tidsskriftet.

Alle bidragyderne har haft valget mellem at skrive enten på dansk eller engelsk. Resultatet fordeler sig ligeligt, når det gælder artikler og essays, mens al tekst, der knytter sig til de kunstneriske bidrag, er på engelsk. Det er gennemgående for bidragene – hvad enten de er skabt af kunstnere og akademikere, hvis undersøgende arbejde er teoriudviklende, eller der er tale om et kritisk analytisk blik på kunstneriske frembringelser og de teoretiske begrebsdannelser, hvormed disse kan uddybes – at forfatterne er sig bevidst om den situerede position, hvorfra de skriver. Det gælder også tema-redaktionen, som består af billedkunstner Jeuno JE Kim og kunsthistoriker Nina Cramer; performanceteoretiker og ekstern lektor Storm Møller Madsen, lektor Karen Vedel og lektor Laura Luise Schultz, alle tre fra Teater- og Performancestudier, Københavns Universitet, samt ekstern lektor samme sted, Mette Tranholm, dramaturg og ph.d. med en afhandling om performancekunstner, filmmager og drag-performer Jack Smith set i et queer-teoretisk og nymaterialistisk perspektiv.

Som temareaktion har vi nydt at tænke sammen og drøfte såvel det bagvedliggende idégrundlag som de enkelte bidrag på tværs af vores respektive discipliner og positioner. Vi er taknemmelige for det vigtige arbejde, som kunstnere og forfattere har udført, og for de grundige fagfællebedømmelser, som har gjort os klogere. Vi er glade for at kunne præsentere resultatet og håber, det vil blive taget godt imod.